Socialutskottets betänkande

1978/79:44

med anledning av i propositionen 1978/79:100 gjorda framställningar inom socialdepartementets verksamhetsområde såvitt gäller ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m. jämte motioner

I betänkandet behandlas regeringens i propositionen 1978/79:100 bilaga 8 (socialdepartementet) framlagda förslag om anslag m. m. för budgetåret 1979/80 under avsnittet C. Ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m. med undantag för punkten C 3 Bidrag till föräldraförsäkringen, som behandlas av socialförsäkringsutskottet i betänkandet SfU 1978/79:24.

Utskottet har behandlat andra delar av socialhuvudtiteln i betänkandena SoU 1978/79:25, 26, 27 och 28.

Ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m.

1. **C 1. Allmänna barnbidrag.** Regeringen har under punkten C 1 (s. 52) föreslagit riksdagen att till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 4 420 000 000 kr.

Motioner

I motionen 1978/79:259 av Bonnie Bernström (fp) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om behovet av en kartläggning av de aktuella sexualsociologiska förhållandena.

I motionen 1978/79:363 av Lisa Mattson m. fl. (s) hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen kräva att en utredning tillsätts med uppdrag att kartlägga såväl de sociala och ekonomiska som psykologiska förutsättningarna för det framtida familjelivet.

I motionen 1978/79:713 av Bonnie Bernström (fp) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en kartläggning av mångbarnsfamiljernas ekonomiska och sociala situation enligt vad som angivits i motionen.

I motionen 1978/79:894 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen beslutar

1. att hos regeringen begära en snabbutredning med uppgift att framlägga förslag till åtgärder för att förbättra särskilt flerbarnsfamiljernas situation,
2. att anta följande såsom Motionärernas förslag betecknade

Förslag till
Lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag

Nuvarande lydelse	*Motionärernas förslag*
1 §	
För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag med *2 500 kronor om året* i enlighet med vad nedan närmare stadgas.	För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag med *belopp per år motsvarande 25 procent av gällande basbelopp* i enlighet med vad nedan närmare stadgas.
Allmänt barnbidrag skall – – – – – – – – vistas i riket.	

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1979.

3. att riksdagen beslutar att under Socialdepartementet C 1 Allmänna barnbidrag anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 1 576 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 5 996 000 000 kr.

I motionen 1978/79:1257 (motivering i motionen 1978/79:1108) av Gösta Bohman m. fl. (m) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkandet 1), att riksdagen beslutar att med början 1 januari 1980 successivt införa en vårdnadsersättning i enlighet med vad som anförts i motionen, samtidigt som barndaghemstaxorna anpassas så att nettokostnaden för barntillsyn blir oförändrad för den familj som utnyttjar kommunal barnomsorg och åtnjuter avdragsrätt för styrkta barntillsynskostnader.

I motionen 1978/79:1259 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) hemställs, såvitt här är i fråga, (yrkandena 1–3 och 5)

1. att riksdagen begär förslag om införande av en beskattad vårdnadsersättning från den 1 januari 1980 att utgå under 9 månader från det att ersättningen från föräldraförsäkringen upphör och fram till dess att ett barn uppnår 18 månaders ålder, med ett belopp motsvarande garantinivån inom föräldraförsäkringen i enlighet med de övergångsbestämmelser och riktlinjer som angetts i motionen,

2. att riksdagen uttalar att det långsiktiga målet för en vårdnadsersättning är att den skall byggas ut att gälla upp till dess att ett barn uppnår tre års ålder,

3. att riksdagen beslutar att garantinivån inom föräldraförsäkringen från den 1 januari 1980 skall höjas till ett belopp som för en tolvmånadersperiod motsvarar basbeloppet vid denna tidpunkt och att justeringar av nivån därefter skall ske automatiskt vid ingången av varje år på samma sätt som för

högstbeloppet inom föräldraförsäkringen,

5. att riksdagen hos regeringen begär att familjestödsutredningen får i uppdrag att förutsättningslöst utreda hur barnbidraget skall kunna utformas för att bättre stödja flerbarnsfamiljerna.

I motionen 1978/79:1817 av Gunnar Björck i Värmdö (m) hemställs att riksdagen anhåller att regeringen överväger vilka kompletteringar av gällande bestämmelser inom familjepolitiken som kan erfordras för att tillgodose de särskilda behov som tvilling- och trillingfödsel kan föranleda.

I motionen 1978/79:1831 av Grethe Lundblad (s) och Gördis Hörnlund (s) hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att en utredning bör tillsättas för att se över det familjepolitiska stödet till barnfamiljerna.

I motionen 1978/79:1844 av Ingegerd Troedsson m. fl. (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till en minimistandardgaranti för småbarnsföräldrar i enlighet med vad ovan anförts.

I motionen 1978/79:1845 (motivering i motionen 1978/79:2101) av Ingegerd Troedsson m. fl. (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en allsidig utredning av det sammantagna ekonomiska stödet till barnfamiljerna i syfte att nå en från social och fördelningspolitisk synpunkt så rättvis och effektiv utformning som möjligt av detta stöd i enlighet med vad som anförs i motionen 1978/79:2101.

I motionen 1978/79:2143 (motivering i motionen 1978/79:2142) av Karin Andersson m. fl. (c) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkandet 1), att riksdagen hos regeringen anhåller om initiativ till att prognos om invandringens effekter på befolkningsutvecklingen för framtiden framställs med önskvärd precisering.

Utskottet

Frågan om utredning rörande särskilt flerbarnsfamiljernas ekonomiska situation

Under 1970-talet har den familjepolitiska diskussionen i stor utsträckning rört utbyggnaden av barnomsorgen. Denna diskussion fortgår samtidigt som man på den senaste tiden i allt högre grad kommit att uppmärksamma frågan om barnfamiljernas ekonomiska situation. Därvid har debatten ofta knutit an till jämställdhetsdiskussionen där frågan om kvinnans förvärvsarbete spelar en stor roll. Den senare frågan har i sin tur ett nära samband med utformningen av samhällets insatser för barnfamiljerna, då det gäller såväl barnomsorg och andra liknande praktiska åtgärder som direkt och indirekt ekonomiskt stöd.

Det är framför allt flerbarnsfamiljernas situation som nu tilldrar sig uppmärksamhet. Bl. a. föreligger flera riksdagsmotioner, där yrkandena i första hand syftar till en utredning om flerbarnsfamiljernas situation. Motionerna är följande, nämligen motionen 1978/79:713 av Bonnie Bernström (fp), motionen 1978/79:894 (yrkandet 1) av Lars Werner m. fl. (vpk), motionen 1978/79:1259 (yrkandet 5) av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), motionen 1978/79:1817 av Gunnar Biörck i Värmdö (m), motionen 1978/79:1831 av Grethe Lundblad (s) och Gördis Hörnlund (s) och motionen 1978/79:1845 av Ingegerd Troedsson m. fl. (m). Yrkandena har redovisats ovan. Beträffande detaljinnehållet i motionerna hänvisar utskottet till dessa.

Utskottet diskuterade förra året ingående frågan om flerbarnsfamiljernas situation. Detta skedde emellertid från den speciella utgångspunkten att det under beredningen av det av utskottet under våren 1978 behandlade ärendet om befolkningsutvecklingen (SoU 1977/78:32) framkommit att det fanns visst stöd för antagandet att det framför allt är problemen för flerbarnsfamiljerna som avspeglas i de låga födelsesiffrorna. Utskottet uttalade att om det förhåller sig så, det är angeläget att man genom praktiska och ekonomiska åtgärder löser dessa problem. Något resultat av den undersökning som åberopats i sammanhanget och som skall avse bl. a. orsakerna till födelseminskningen har ännu inte redovisats.

Oavsett utskottets överväganden i det nämnda ärendet anser utskottet att det är motiverat att en särskild utredning tillsätts med uppgift att göra en samlad översyn av det ekonomiska stödet till barnfamiljerna med särskild inriktning på flerbarnsfamiljernas situation. Det är också motiverat att man med ledning av vad som framkommer under ett sådant utredningsarbete överväger vilka åtgärder som skall vidtas för att det familjepolitiska stödet på ett tillfredsställande sätt skall tillgodose flerbarnsfamiljernas behov. I främst de sex motioner, som ovan har redovisats, har angetts många problem som enligt utskottets mening bör närmare utredas eller analyseras under ett utredningsarbete av angivet slag.

Utskottet har under beredningen av detta ärende inhämtat att socialministern efter regeringens bemyndigande inom kort kommer att tillkalla en kommitté för att göra en översyn av samhällets stöd till barnfamiljerna med särskild inriktning på flerbarnsfamiljernas situation. Direktiv för utredningen har fastställts av regeringen. Det sagda innebär att riksdagen inte behöver göra någon särskild framställning om en utredning.

I utredningsdirektiven anförs följande efter en bakgrundsredogörelse i vilken bl. a. diskuteras olika direkta och indirekta stödformer till barnfamiljerna.

Kommittén bör göra en kartläggning av barnfamiljernas ekonomiska situation och därvid särskilt studera situationen för flerbarnsfamiljerna. Det har i den allmänna debatten framhållits att flerbarnsfamiljernas situation motiverar att särskilda stödinsatser sätts in för dem. Utredningen har att pröva om denna bedömning är riktig.

Kommittén bör undersöka vilken effekt de nuvarande direkta och indirekta familjepolitiska stödformerna har för olika typer av familjer i olika inkomstlägen. Kommittén bör vidare analysera de tröskel- och marginaleffekter som de nuvarande stödformerna medför.

Kommittén bör i huvudsak kunna utnyttja befintligt material och endast i begränsad omfattning göra egna grundläggande undersökningar.

Med ledning av denna kartläggning och analys bör kommittén överväga vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att det familjepolitiska stödet bättre skall tillgodose barnfamiljernas och då särskilt flerbarnsfamiljernas behov.

Som nämnts i prop. 1978/79:168 om föräldrautbildning och förbättringar av föräldraförsäkringen m. m. har jag för avsikt att återkomma till regeringen med förslag om att en utredning skall tillsättas för att se över reglerna för vårdbidrag till föräldrar med svårt handikappade barn. Den nu aktuella kommittén bör överväga om det därutöver finns behov av särskilda åtgärder för familjer med handikappade barn.

Som framgått i det föregående har bostadsbidragen stor betydelse för många flerbarnsfamiljer. Kommittén bör pröva om den nuvarande utformningen av reglerna för avtrappning av dessa bidrag med hänsyn till inkomsten är ändamålsenliga ur flerbarnsfamiljernas synpunkt. Kommittén bör därvid samråda med den kommitté som chefen för bostadsdepartementet den 15 mars 1979 har bemyndigats tillkalla för att göra en översyn av bostadsbidragen till barnfamiljerna, bl. a. i administrativt avseende.

Vidare bör kommittén överväga om de familjepolitiskt motiverade avdragsreglerna i skattesystemet bör ersättas med åtgärder inom den direkta familjepolitiken som bättre än nuvarande regler tar hänsyn till barnfamiljernas, och då i synnerhet flerbarnsfamiljernas situation.

Kommittén bör i sitt arbete vara oförhindrad att i övrigt ta upp de olika direkta eller indirekta stödformer som finns för barnfamiljerna och föreslå de ändringar som den finner nödvändiga för att tillgodose barnfamiljernas – särskilt flerbarnsfamiljernas – behov av stöd. Övervägandena bör i första hand avse omfördelningar inom ramen för de nu befintliga familjepolitiskt motiverade direkta och indirekta stöden.

Kommittén bör i sitt arbete ta del av resultaten från statistiska centralbyråns undersökning kring befolkningsutvecklingen och beakta tillämpliga delar därav.

Av utredningsdirektiven framgår således att en rad av de frågor som särskilt tas upp i motionerna uttryckligen omfattas av utredningsuppdraget. Härtill kommer att det i direktiven anges att kommittén också bör beakta vad som kommer fram vid den nu aktuella riksdagsbehandlingen av hithörande frågor. Utskottet anser inte att detta avsnitt av direktiven kräver något särskilt uttalande av utskottet.

Utskottet anser således att syftet med motionsyrkandena kommer att tillgodoses utan något riksdagens initiativ. Följande motioner, nämligen motionerna 1978/79:713, 1978/79:894 yrkandet 1, motionen 1978/79:1259 yrkandet 5, motionen 1978/79:1817, motionen 1978/79:1831 och motionen 1978/79:1845 påkallar därför inte någon riksdagens åtgärd.

Omedelbara förändringar i det ekonomiska stödet till barnfamiljerna

Riksdagen beslutade i slutet av förra året att höja barnbidraget den 1 januari i år med 240 kr. per barn och år till 2 500 kr. Utskottet är inte berett att nu föreslå en ytterligare höjning och inte heller att förorda indexreglering av barnbidraget. Utskottet avstyrker därför motionen 1978/79:894 (yrkandena 2 och 3) av Lars Werner m. fl. (vpk), vari förslag i angivna hänseende framställs.

Frågan om en höjning av barnbidraget vid kommande årsskifte kommer med anledning av motionsyrkanden att behandlas under början av nästa riksmöte (se SoU 1978/79:46).

I två motioner, nämligen motionen 1978/79:1257 (yrkandet 1) av Gösta Bohman m. fl. (m) och motionen 1978/79:1259 (yrkandena 1–3) av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), framställs yrkanden om införandet av en vårdnadsersättning till småbarnsföräldrar. Beträffande det närmare innehållet i yrkandena hänvisar utskottet främst till motionsmotiveringarna (se motionen 1978/79:1259 s. 7 och motionen 1978/79:1108 s. 275).

Enligt utskottets mening bör de resurser som kan avdelas för familjepolitiska insatser i första hand satsas på en förbättring av det kontanta stödet i form av barnbidrag och bostadsbidrag, en successiv utbyggnad av föräldraförsäkringen samt en utökad statlig bidragsgivning till kommunerna för barnomsorgens fortsatta utveckling. Utskottet vill i detta sammanhang även erinra om att riksdagen under denna vår förelagts vissa förslag om förbättringar av det familjepolitiska stödet. Utskottet kan med hänvisning till det anförda därför inte ställa sig bakom motionsyrkandena och avstyrker således dessa.

I motionen 1978/79:1844 av Ingegerd Troedsson m. fl. (m) föreslås att riksdagen skall begära förslag till en minimistandardgaranti för småbarnsföräldrar. Det framhålls att en sådan garanti skulle utgöra ett komplement till den i motionen 1978/79:1257 föreslagna vårdnadsersättningen och till föräldraförsäkringen. Syftet skulle vara att garantera också barnfamiljer i små ekonomiska omständigheter, t. ex. ensamföräldrar, den trygghet som ligger i att de – om de så önskar – kan avstå från förvärvsarbete helt eller delvis för att i stället vårda sina barn.

Utskottet hänvisar till dels den utredning rörande barnfamiljernas, särskilt flerbarnsfamiljernas situation som enligt vad som angetts i föregående avsnitt skall tillsättas, dels ensamförälderkommittén och socialpolitiska samordningsutredningen. Mot bakgrund av det angivna utredningsarbetet anser utskottet att något riksdagens initiativ inte erfordras med anledning av motionen.

Övriga frågor

Slutligen tar utskottet upp till behandling tre motioner som har det gemensamt att de i vart fall i viss utsträckning anknyter till utskottets behandling förra året av ärendet om befolkningsutvecklingen (SoU 1977/78:32).

I motionen 1978/79:259 av Bonnie Bernström (fp) framhålls behovet av en kartläggning av de aktuella sexualsociologiska förhållandena. Motionären hänvisar till den undersökning som för tio år sedan publicerades i betänkandet (SOU 1969:2) Om sexuallivet i Sverige och framhåller att det nu är nödvändigt med en ny undersökning utförd så att det går att göra en jämförelse med resultaten i nämnda betänkande samtidigt som nya frågeställningar blir belysta. Motionären framhåller att den av henne förordade undersökningen skulle vara till nytta bl. a. då det gäller jämställdhetsarbetet samt för sexualbrottsutredningen och prostitutionsutredningen. Kunskaper om könsrollerna och deras eventuella förändring är också av betydelse för bedömningen av eventuella åtgärder i fråga om nativitetsminskningen.

I motionen 1978/79:363 av Lisa Mattson m. fl. (s) hemställs att riksdagen skall begära att en utredning tillsätts med uppdrag att kartlägga såväl de sociala och ekonomiska som psykologiska förutsättningarna för det framtida familjelivet. Även i denna motion anknyts till jämställdhetsproblematiken. Motionärerna anför att nya samlevnadsmönster har vuxit fram, även om det synes som om de gamla mönstren ännu är fast rotade och som om kvinnorna blivit dubbelarbetande snarare än att arbetet i familjen delats. Hur denna förändringsprocess ser ut i praktiken, hur långt den hunnit och vilka hinder som finns är svårt att få en mer sammanhängande bild av. Mot bl. a. denna bakgrund uttalar sig motionärerna för ett projekt, i vilket man förslagsvis följer ett urval sammanboende/gifta från det ögonblick då graviditeten är ett faktum och händelseförloppet därefter. Det vore värdefullt att få kartlagt vad som händer människorna i denna familj med särskild forskningsinriktning på jämställdhetsfrågorna liksom möjligheten att upptäcka faktorer och situationer i samspelet barn-familj-samhälle, vilka är särskilt stresskapande för individerna. Motionärerna tror att vad som krävs är ett långsiktigt, tvärvetenskapligt projekt som kan komplettera SCB:s mer begränsade uppdrag om en kartläggning av den befolkningspolitiska frågan.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att olika former av jämställdhetsforskning är av betydelse. På senare tid har man också på olika forskningsinstitutioner börjat ägna frågan om sådan forskning stor uppmärksamhet. Utskottet vill i sammanhanget nämna att UHÄ i maj förra året ordnade en konferens i Uppsala kring jämställdhetsforskning med företrädare från huvudsakligen de humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna vid universitetet samt vissa organisationer och myndigheter. Syftet med konferensen var bl. a. att diskutera jämställdhetsforskningens nuvaran-

de och framtida villkor i Sverige. UHÄ har också förra året gjort en preliminär kartläggning av aktuella jämställdhetsförslag inom universitet och högskolor (UHÄ-rapport 1978:17). Utskottet anser inte att det ankommer på utskottet att ta ställning i frågor av det slag som aktualiserats genom motionerna, eftersom det måste göras en avvägning mot angelägenheten av att tillgängliga resurser används till annan forskning. Denna uppgift ankommer på andra organ, bl. a. forskningsrådsnämnden. Utskottet anser sig dock kunna förutsätta att de problemställningar som tas upp i motionerna tas upp till övervägande i forskningssammanhang. Utskottet vill, med hänsyn till vad som anförs i motionen 1978/79:259, framhålla att i den mån en offentlig utredning anser det angeläget för fullgörande av utredningsuppdraget att ha tillgång till viss kartläggning, det ankommer på utredningen att ta initiativ härtill. Såvitt avser den anknytning till befolkningsutvecklingen som motionärerna gör vill utskottet framhålla att det i första hand ankommer på regeringen att – med utgångspunkt i vad riksdagen på förslag av socialutskottet uttalat (se SoU 1977/78:32) – ta initiativ till erforderliga åtgärder. Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1978/79:259 och 1978/79:363.

I den tredje av de här aktuella motionerna, motionen 1978/79:2143 (yrkandet 1) av Karin Andersson m. fl. (c) yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om initiativ till att prognos om invandringens effekter på befolkningsutvecklingen för framtiden framställs med önskvärd precisering. Motionärerna anför bl. a. att SCB:s statistik visar antalet utländska medborgare och deras fördelning i landet. Däremot saknas uppgifter om invandrarminoriteter, dvs. utländska och f. d. utländska medborgare samt deras barn. Det innebär att antalet invandrare är betydligt större än vad statistiken anger. På en rad angelägna områden behövs därför en rad preciserade prognoser för den framtida samhällsplaneringen. Det gäller t. ex. dimensionering av åldrings- och sjukvård, daghemsplatser och skolor.

Utskottet har inhämtat bl. a. följande beträffande SCB:s statistik i här aktuellt avseende. Numera redovisas befolkningsstatistiken efter dels medborgarskap, dels födelseland. Genom sistnämnda statistik får man en bättre uppskattning av hur många "invandrare" vi har i landet, eftersom bl. a. naturaliserade medborgare inräknas. År 1975 publicerade SCB en rapport (1975:9) som avsåg invandrarnas levnadsförhållanden.

Här bör också nämnas följande. Samarbetsorganet för de nordiska statistiska centralbyråerna – Nordiska utskottet för befolknings- och arbetskraftsstatistik – har på sitt senaste möte behandlat den framtida utvecklingen av migrationsstatistiken. Prognosinstitutet vid SCB har för avsikt att med hänsyn till den utökade efterfrågan på befolkningsanalyser och prognoser begära medel för bl. a. en utökad analys och prognosverksamhet rörande invandrarnas demografiska situation. Prognosinstitutet har även åtagit sig att i samarbete med invandrarverket och på EIFO:s bekostnad genomföra en prognos över det framtida antalet invandrare. Beräkningarna är främst

inriktade på att ge underlag för beräkningar av invandrarnas framtida påverkan på åldringsvårdssektorn.

Utskottet har också inhämtat att det är möjligt att ur SCB:s register – tack vare personnummeridentifikation – få fram betydande statistik över utrikes födda, utländska medborgare och andra liknande uppgifter. Informationen om vissa variabler, exempelvis modersmål, är dock begränsad.

Med hänsyn till den lämnade redovisningen anser utskottet att det inte är erforderligt med någon riksdagens åtgärd med anledning av yrkandet 1 i motionen 1978/79:2143. Utskottet förutsätter vid denna bedömning också att regeringen vid den fortsatta handläggningen av frågan om befolkningsutvecklingen ägnar den behandlade frågan uppmärksamhet.

Utskottet hemställer

1. beträffande utredning m. m. om barnfamiljernas situation att riksdagen avslår motionen 1978/79:713, motionen 1978/79:894 yrkandet 1, motionen 1978/79:1259 yrkandet 5, motionen 1978/79:1817, motionen 1978/79:1831 och motionen 1978/79:1845,
2. beträffande höjning och indexreglering av det allmänna barnbidraget att riksdagen avslår motionen 1978/79:894 yrkandet 2,
3. beträffande vårdnadsersättning att riksdagen avslår motionen 1978/79:1257 yrkandet 1 och motionen 1978/79:1259 yrkandena 1, 2 och 3,
4. beträffande minimistandardgaranti för småbarnsföräldrar att riksdagen avslår motionen 1978/79:1844,
5. beträffande kartläggning av de aktuella sexualsociologiska förhållandena att riksdagen avslår motionen 1978/79:259,
6. beträffande viss kartläggning av förutsättningarna för det framtida familjelivet att riksdagen avslår motionen 1978/79:363,
7. beträffande prognos om invandringens effekter på befolkningsutvecklingen att riksdagen avslår motionen 1978/79:2143 yrkandet 1,
8. beträffande medelsanvisningen att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionen 1978/79:894 yrkandet 3 till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 4 420 000 000 kr.

2. **C 2. Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten C 2 (s. 52 och 53) och hemställer

att riksdagen till *Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 13 700 000 kr.

3. **C 4. Bidragsförskott.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten C 4 (s. 55 och 56) och hemställer

att riksdagen till *Bidragsförskott* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 480 000 000 kr.

Stockholm den 15 maj 1979

På socialutskottets vägnar
KERSTI SWARTZ

Närvarande: Kersti Swartz (fp), Nils Carlshamre (m), Evert Svensson (s), Bengt Bengtsson (c), Ivar Nordberg (s), Britt Wigenfeldt (c), Sven-Gösta Signell (s), Lena Öhrsvik (s), Rune Gustavsson (c), Arne Magnusson (c), Margot Håkansson (fp), Ingegerd Troedsson (m) och John Johansson (s).

Reservationer

Vid punkten 1. C 1. Allmänna bidrag

1. beträffande *vårdnadsersättning* (mom. 3 i hemställan) av Bengt Bengtsson (c), Britt Wigenfeldt (c), Rune Gustavsson (c) och Arne Magnusson (c) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 6 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "således dessa" bort ha följande lydelse:

De första åren i ett barns liv är grundläggande för personlighetsutvecklingen. Det är därför angeläget att underlätta för föräldrarna att ägna så stor tid som möjligt åt sina barn. För att föräldrarna skall ha valfrihet att själva avgöra hur de vill fördela sin tid mellan förvärvsarbete och arbete i hemmet med barnens omvårdnad anser utskottet att det är nödvändigt att införa en vårdnadsersättning. I en första etapp bör vårdnadsersättningen utgå under nio månader som kan tas ut från den tidpunkt då ersättningen från föräldraförsäkringen upphör och fram till dess barnet uppnår arton månaders ålder. I en kommande etapp bör vårdnadsersättningen byggas ut så att den kommer att utgå tills barnet uppnår tre års ålder. Vårdnadsersättningen skall utgå med ett belopp som motsvarar garantinivån inom föräldraförsäkringen, vilken i sin tur bör anknytas till basbeloppet. Vårdnadsersättningen skall vara

beskattad och ATP-grundande.

Regeringen bör förelägga riksdagen förslag till vårdnadsersättning i så god tid att reformen kan träda i kraft den 1 januari 1980. För att de barnfamiljer som vid ikraftträdandet har barn under arton månaders ålder skall få del av reformen bör vårdnadsersättning för barnen utgå för den tid som återstår tills de uppnår arton månaders ålder.

Även i övrigt ställer sig utskottet bakom vad som anförs i motionen 1978/79:1259 i denna del.

Utskottet tillstyrker således motionen 1978/79:1259 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), såvitt avser vårdnadsersättning. Utskottets ställningstagande innebär samtidigt att utskottet i allt väsentligt biträder motionen 1978/79:1257 (yrkandet 1) av Gösta Bohman m. fl. (m).

dels att utskottets hemställan under mom. 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande vårdnadsersättning att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:1259 yrkandena 1, 2 och 3 och med anledning av motionen 1978/79:1257 yrkandet 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. beträffande *vårdnadsersättning* (mom. 3 i hemställan) av Nils Carlshamre (m) och Ingegerd Troedsson (m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 6 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "således dessa" bort ha följande lydelse:

De första åren i ett barns liv är grundläggande för personlighetsutvecklingen. Det är därför angeläget att underlätta för föräldrarna att ägna så stor tid som möjligt åt sina barn. För att föräldrarna skall ha valfrihet att själva avgöra hur de vill fördela sin tid mellan förvärvsarbete och arbete i hemmet med barnens omvårdnad anser utskottet att det är nödvändigt att införa en vårdnadsersättning. I en första etapp bör vårdnadsersättningen utgå under nio månader som kan tas ut från den tidpunkt då ersättningen från föräldraförsäkringen upphör och fram till dess barnet uppnår arton månaders ålder. I kommande etapper bör vårdnadsersättningen byggas ut så att den kommer att utgå tills barnet uppnår tre års ålder. Vårdnadsersättningen skall utgå med ett belopp som motsvarar garantinivån inom föräldraförsäkringen. Vårdnadsersättningen skall vara beskattningsbar och ATP-grundande.

Regeringen bör förelägga riksdagen förslag till vårdnadsersättning i så god tid att reformen kan träda i kraft den 1 januari 1980.

Även i övrigt ställer sig utskottet bakom vad som anförs i motionen 1978/79:1257 i denna del (motivering i motionen 1978/79:1108 s. 275).

Utskottet tillstyrker således motionen 1978/79:1257 av Gösta Bohman m. fl. (m), såvitt här är i fråga. Utskottets ställningstagande innebär samtidigt att utskottet i allt väsentligt biträder motionen 1978/79:1259 (yrkandena 1–3) av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c).

dels att utskottets hemställan under mom. 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande vårdnadsersättning att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:1257 yrkandet 1 och med anledning av motionen 1978/79:1259 yrkandena 1, 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. beträffande *minimistandardgaranti för småbarnsföräldrar* (mom. 4 i hemställan) av Nils Carlshamre (m) och Ingegerd Troedsson (m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 6 som börjar med "I motionen" och slutar med "av motionen" bort ha följande lydelse:

I motionen 1978/79:1844 av Ingegerd Troedsson m. fl. (m) föreslås att riksdagen skall begära förslag till en minimistandardgaranti för småbarnsföräldrar. Denna skulle administreras av försäkringskassan och till en början omfatta familjer med minst ett barn under fyra år eller två barn under skolåldern. Underhållsbidrag, bidragsförskott, barnpension, bostadsbidrag, sjukpenning och andra inkomster skulle därvid avräknas. Likaså måste möjligheterna i förekommande fall att erhålla studiemedel och barntillägg beaktas. I fråga om makar och sammanboende bör givetvis den sammanlagda inkomsten beaktas. En sådan minimistandardgaranti skulle ge också barnfamiljer i små ekonomiska omständigheter, t. ex. många ensamföräldrar, den trygghet som ligger i att – om de så önskar – kunna avstå från förvärvsarbete helt eller delvis för att i stället vårda sina barn.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är utomordentligt angeläget att en sådan minimistandardgaranti snarast kommer till stånd för att garantera också småbarnsföräldrar med låga inkomster en rimlig valfrihet mellan förvärvsarbete och vård av barnen. Kostnaderna torde dessutom bli mycket låga. En ensamförälder med två små barn vars enda inkomst består av bidragsförskott och bostadsbidrag kan beräknas behöva ett nettotillskott på ca 15 000 kr. om året för att uppnå en skälig minimistandard. Alternativkostnaden torde i flertalet fall vara den mycket höga (familje)daghemssubventionen som eljest skulle ha utgått.

Utskottet tillstyrker således motionen 1978/79:1844.

dels att utskottets hemställan under mom. 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande minimistandardgaranti för småbarnsföräldrar att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:1844 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

GOTAB 62206 Stockholm 1979